

Gazet'a ese de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, Fôia, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunátoria.

Anulu XXXII.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 78.

Brasiovu 20 8 Octobre

1869.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

In locu de articulu incepatoriu.

Inca una data **apelamu** la simtiulu de umanitate si de compatimire alu fratiloru romani, cá se grabésca cu intenderea de ajutoria confratiloru loru Tofaleni, executati de ómeni si de sórte, ca-ce n'au nici unu modru altulu de a-si sustiené viéti'a sa si a copiiloru sei!

Auditi juramentulu, cu care a castigatu br. Apor pamentulu romaniloru: I. „Magy. Polgár“ intre „furesaságok“ publica juramentulu acesta, care suna asia:

I. „Juru pe aceea, ca in 1842 séu(?) 1843, cu ocasiunea, ad., candu mi amu latitu posesiunea tofaleana, posesiunea aflatória in man'a acusatiloru s'a datu loru spre folosire séu prin mine séu la incredintiarea mea prin vatavalu curtii mele pe lunga conditiunei otarite de a li se poté lua inde-reptu, pe temeulu conventiunei cu gura ori (?) in scrisu. Asia se-mi ajute Ddieu. Br. Apor Károly.“

(Intaritu de judeciulu urbariale din Tergu-Muresiului). Cu acesta a castigatu procesulu. Vai de judecat'a, care depinde dela juramentulu pusu de persónele, ce ridu de elu! —

Éca si fermanulu dulaului Ladosian János ca-tra judele de Tofalva:

„Dupace gelerii din Tofalva in diu'a 1 si 2 a lunei acesteia s'au aruncatu din posesiune cu tóte ale sale, se ordinéza judelui satescu, cá tóte sculele loru aruncate afara, care se afla in drumulu tieriei, in 24 de óre, socotindu de adi incolo, se le carré de acolo, ca in casu din contra, lucrurile (portékák) ce se voru afla in drumulu tieriei si nu se voru tiené de Mari'a Sa d. baronu voru trebui se se ardia. Tofalva 1869, 2 Octobre. Dulobiztos Ladosán János.“

Aceste acte le inregistramu din „M. Polgár“ cá documente pentru istori'a suferintieloru nóstre in secululu civilisatiunei! —

In caus'a Tofaleniloru.

Decursulu procesului Tofaleniloru cu br. Carolu Apor lu descrie d. Dr. Ratiu in „Fed.“. Elu expune, ca:

Parintii, mosii si stramosii Tofaleniloru au posediatu cá coloni, cu prestatiuni urbariali, locurile intra si extravilane din comun'a Tofalu. Br. Apor inse cuprinse in 1842 o mare parte din locurile Tofaleniloru, cari fura siliti se suferé acésta fara se fi visatu, ca le va casiuna vreodata atata nedreptatire. Relatiunea Tofaleniloru mai incolo suna asia:

„Poterea si influinti'a acestui d. presiedinte a midiulocitu, la forurile mai inalte, ca acésta cauza s'a decisu inca in 1866 la tabl'a si curi'a regésca din Ungari'a, si s'a decisu cu atat'a grabire, incatu decisiunea, spre nenorocirea si perirea nóstra, preveni ordinatiuniloru ministeriali, emise in 11 si 12 Martiu 1868 cu privire la pamentulu secuiescu.

Ne luanduse in consideratiune impregiurarea, ca membrii tablei si ai curiei regesci nu au cunocutu de locu reportele iobagesci din pamentulu secuiescu, si ignoranduse conscriptiunea din 1819 si calitatea donatiunale a comunei Tofalu, cestiunea fu conditiunata dela juramentulu, prin carele presie-

dintele tablei regesci avea se comprobeze asertiunea sa, ca adica elu ni-a datu in 1842 séu 1843 prin contractu posesiunile.

Baronulu nu s'a inforatu a jurá; pre candu noe nu ni s'a permis ca se asistemu la depunerea juramentului.

Este unicu in procesele urbariale acestu modu de atestare facia cu documentele mentiunute mai susu. Restituirea, remediulu juridicu, n'are locu in procesele urbariale; dreptu aceea pentru noi nu existe alta cale decatu catra diet'a tieriei, catra dominitoriu si catra Ddieu. Amu suplicatu in caus'a acést'a la ministeriu, amu rogatu pre imperatulu, diet'a, si acum ne adresamu prin midiulocirea foiei dtale catra justiti'a suprema care este opiniunea publica.

Ceea ce s'a intemplatu cu noi, nu este una emigratiune séu esposionare, ci este unulu din vandalismele cele mai feroci. Optu dile trecura, de candu comisariulu tribunalului ne-au aruncatu afara din locuintiele si edificiele nóstre zidite prin noi si prin stramosii nostri; optu dile suntu de candu 300 suflete cu infanti pre bracie si cu be-trani nepotintiosi suferu sub ceriulu liberu, in apropiarea unui drumu, suferu de frigu si fóme, batuti de vífóre si ploie.

Ast'a inca nu e desulu, deregatori'a politica ni licitéza de dóne dile tóta averea, productele de estimpu si vitele nóstre, pentru restantie de pre-statiuni.

Celu dearsu si seracitu prin esundatiuni, este fericitu facia de noi, fiinduca acel'a séu si a mantuitu ceva, prin ce se póta vegetá cateva dile, séu crestini ce buni se indura si lu ajutorescu.

Dar' prin acést'a calamitatile inca nu s'au terminatu; ca-ce fiindu espusi langa drumu, oficiulu politicu ni-a demandatu, cá in timpu de 24 de óre se parasimu si acestu locu, si se emigramu mai departe, in lume, in catro vomu ajunge cu ochii, pentru ca la din contra strentiele, ce avemu langa drumu, ni se voru arde.

Lasamu, ca asupra acestor'a se judece Ddieu si opiniunea publica.

In fine mai trebuie se insemnamu, ca din conduit'a presiedintelui tablei regesci, br. Carolu Apor, observata facia cu noi, se póte lesne deduce procederea nepedepsita a dlui, exercitata in atatia ani, in intréga tier'a facia cu seracimea.

Muresiu-Osiorheiu 10 Oct. 1869.

Zacharia Moldovanu. Ioane Tataru, Ioane Simonu, Ioane Moldovanu si consocii loru, prin advocatulu loru:

Dr. Ioane Ratiu.

Doi sateni suntu dusi de trei septemane la Imperatulu cu una petitiune. Nu scimu nemic'a de ei.

Tofalenii, déca voru fi alungati si din drumulu tieriei, suntu resoluti a se asiediá in ceme-teriu, pre tierin'a mosiloru si stramosiloru sei. Ceme-teriu, parochulu si beseric'a nu suntu executate, dar' singuru acestea au scapatu de crudimea lui Apor, carele e capulu justitiei (!) in Transilvani'a!!

Rodulu anului presentu cam 4500 mertie de bucate se licitéza. Fara o bucatara de pane, fara casa intr'unu timpu asia dicundu de érna — pen-tru ca inghiacia ap'a, — sub ceriulu liberu, ce voru face acesti nefericiti? déca nu se voru grabi crestini ce buni a alergá cu ajutorie? Unde se

emigreze 300 suflete in capu de érna? Asemenea scandalu nu s'au mai intemplatu dóra nici una data. Déca au vrutu . . se i esposiuneze, pentru ce n'au facutu-o asta véra? pentru ce n'a facutu-o atunci candu nu erá periclu cá 300 de suflete se péra de frigu s. c. l.“ —

Senatulu scolasticu din comitatulu Doboc'a si scólele confesionali.

Gherl'a 22 Septembre 1869.

(Capetu.)

Deschidienduse siedinti'a s'a alesu unu notariu interimale in persóna d. Vasiliu Popu, care l'a pro-vocarea presiedintelui a datu cétire instructiunei mi-nisteriale, stradate in 21 Maiu 1869 pentru consti-tuirea si organisarea senatului scolasticu. Mai incolo s'au verificatu membrii senatului, cetinduse numele membriloru alesi de catra comitetulu comitatense. Spre verificarea celoru tramisi spre reprezentarea scóleloru confesionale s'au cetitu credentialele tran-spuse din partea resp. ocarmuiri eclesiastice confe-sionale. — Fininduse acestea membrii au depusu juramentulu in trei limbi: maghiara, romana si germana.

Acum s'a purcesu la organisarea senatului, a-legunduse prin aclamatiune — la propunerea d. presiedinte doi notari ordinari ai senatului, unulu maghiaru d. Petru Török advocatu, altulu romanu d. Vasiliu Popu, pentru ducerea protocolului in dóne limbe. — Premergundu un'a disputa indelungata asupra necesitatii acolorasi, s'au alesu si consti-tuitu trei comisiuni de sectiune, fiacarea cate din 5 membri; dóne pentru scólele elementarie popo-rale din intregulu comitatu, asia catu activitatea uneia se se estinda preste cerculu de susu — ér' a celeialalte preste cerculu de diosu alu comitatu-lui Doboc'a. Pentru scólele superiori populare s'a numitu numai un'a comisiune in ambitulu intregu-lui comitatu. Chiamarea acestoru comisiuni de sec-tiune va fi: a studiá starea instituteloru de educa-tiune populare, si a presentá adunarei senatului pla-nuri reformatórie si organisatórie in sfer'a instruc-tiunei. —

La propunerea d. presiedinte s'au alesu doi „barbati de incredere“ cá membrii ai senatului sco-lasticu, adica: profesorulu din institutulu teologicu gr. un. gherlénu Nicolae Moldovanu si Gregoriu Czech profesorulu la scólele arm. din Gherl'a.

In urma s'a alesu un'a comisiune statatória din 14 membri pentru pregatirea unui planu in obiec-tulu cultivarei poporului. Astfelu decurse aduna-rea cea d'antaia a senatului scolasticu din comita-tulu Doboc'a.

Precum se vede din premise, statulu si-a inceputu activitatea sa in obiectulu infintiarei si or-ganisarei instituteloru instructiunei publice; óre be-seric'a gr. un. romana déca voiesce a-si asecurá ca-cterulu confesionale alu scóleloru populare, facut'a pasii receruti energiosi? Organele statului, de si nu existu inca scóle populare de statu sistemisate conformu legeri de instructiune, si au urditu activi-tatea, tienendu adunari'a senateloru scolarie. — Óre ierarchi'a nóstra romana (ma ambele ierarchii R.) voru remané in nelucrare facia cu pasii energiosi ai sta-tului? Nici decum; pentruca beseric'a nóstra, care a fostu in timpurile trecute scutulu relegiunei stra-bune, a nationalitatiei si limbei nationale, — be-seric'a nóstra, carea in seclii sortiei vitrege a cres-cutu fii credintiosi natiunei, cetatieni activi patriei si aperiatori resoluti tronului si augustei dinastie domnitórie, — ma aperiatori resoluti pana la mar-tiriu tronului, -si cunósce misiunea sa inalta si in acést'a epoca de transitiune, si o va sci implini cu demnitate receruta de santiani'a causei. — Toema acuma ni s'a impartasitu din partea ven. ordina-riatu diecesanu gr. un. alu Gherlei cu dto. 7 Sept. 1869 Nr. 2282/1284 „Instructiunea provisorie pen-

tru sustinerea scóloru confesionale in modu corespondentiu lelei XXXVIII dela 1868"; pre bas'a careia suntu de a se organizá scólele poporale elementarie din dieces'a gr. cat. a Gherlei, déca voiescu cá se sustè cá atari. Oh! multe instructiuni au emanatu dela ven. ordinariate diecesane in obiectulu regularei causeloru besericesci si scolarie, si, durere, au remasu unele „litera mórtá“. Durerea dureriloru! candu ar' avé si acést'a asemenea sórte! si pentruce? Pentruca i lipsesce fundamentulu solidu garantatoriu de viéti'a duravera, fundamentulu sinodalitatiei, din a caruia sorginte trebuie se-si iè originea tóte acelea normative si statute, cari au misiunea de a ocarmui un'a corporatiune morala constitutionala, cum e beseric'a nóstra. E dreptu, ca suslaudat'a instructiune e efluinti'a consvatuirei unei conferintie convocate prin ven. consistoriu gherlanu — in lun'a lui Iuliu a. c. — la carea au luat parte afara de dd. capitularisti, protopopii ardeleni ai diecesei nóstre, ba si inteliginti'a miréna din Gherl'a, — si ven. ordinariatu prin sollicitudinea sa parintésca laudavera, cu carea conduce carma diecesei nóstre veduvite, si-a implinitu si in acestu obiectu partea misiunei sale sublime. — Inse sustinerea caracterului confesionale alu scóloru nóstre popularie — dela care atárna si sustinerea limbéi si a nationalitatiei nóstre romane — nu i misiunea eschisiva a uneia séu alteia diecesé romane, ci a întregéi ierarhie romane de Alb'a Iulia. — Dóra beseric'a nóstra nu va procede si in acestu obiectu, care decide preste viitoriulu generatiuniloru urmatórie, cá si in multe altele — dupa principiulu ruinatoriu de tóte asiediemintele ómenimei „divide et vinces?“ — Noi romanii gr. un. preuti si mireni, scimu, ca avemu un'a ierarhia autonóma in actiunile sale; scimu, ca capulu ierarhiei nóstre este metropolitulu Alb'a Iuliei si ca toti ceialalti présantiti episcopi gr. un. romani din Austro-Ungari'a — precum si diecesele — prin santiele sale guvernate suntu in relatiune sufragana (subordinata) catra présanti'a sa metropolitulu ierarhiei nóstre; deci dupa umilit'a-mi parere individuala, trebuie se domnésca un'a solidaritate armoniósa in tóte agendele — întregéi ierarhie — tienetórie de ocarmuirea ei si desvoltarea vietiei ei celei spirituale. Corpulu ierarhiei trebuie se fia viu, deci membrele adica: diecesele sufragane trebuie se fia in necsu si activitate organica, cu capulu, adica archidieces'a si metropolitulu respectiv; prin urmare si in actiunea acést'a trebuie se pasiésca cu pasi securi si solidi porniti din indemnulu unei deliberatiuni imprumutate; ce singuru pre calea cointielegerei sinodale se póte efectúa.

Deci fia care romanu iubitoriu de relegiunea si nationalitatea sa trebuie se dorésca: cá antaiu se se intrunésca sínódele diecesane cu diecesele sufragane, apoi sinodulu provincialu, in care se fia reprezentate tóte diecesele sufragane prin delegatii loru, **si totuodata si mireni se-si alba reprezentatiunea competitivá**. Pentruca, de cumva voiesce ierarhi'a nóstra a se ocarmui pre sene, cá un'a corporatiune autonóma constitutionala, nu póte se lipsésca din cadrulu consfatuirei sinodale nici unu factoru dintre aceia, cari ei conditionéza viéti'a si existinti'a infloritória; — cá decisunile sínódeloru se fia efluinti'a operatiunei întregului corpu morale ierarhieu — si totuodata cá acelesi — dupa normativ'a constitutionalismului, care e tipulu besericee nóstre — se deoblege pre toti membrii besericee — nu cá aduse „de nobis sine nobis“, — e lipsa imperativa se fia reprezentatu statulu mirénu in mesur'a proportiunata.

Sinodulu prin statutele facunde ne va regulá si scóte din labirintulu neintielegerei in causele besericesci, va demarcá facundele treptelor ierarhiale, ne va depune fundamentulu duraveru la organizarea scóloru nóstre confesionale, numai solidaritate si anima resoluta se conduca tóta întreprinderea. —

Alimpiu Barboloviu m/p.,
v.-protop. gr. un. romanu.

Din comit. **Solnocului** int. in Oct.

Limba! Déca romanii si in timpurile cele mai vechi s'au luptatu mai multu pentru limba, decatu pentru viéti'a? dupa marturisirea istoriciloru straini chiaru, óre potu romanii acuma arata vreunu indiferentismu, óre potu ei a nu plesni in faci'a acelor, cari calca in pitióre chiaru legile aduse prin ei iususi in obiectulu limbéi si alu nationalitatéi romane? Din estu temeiu publicamu aici mai antaiu:

PROPUNEREA

dului Gabriele Manu in siedinti'a comitetului c. Sol-

nocu interioru tienuta in 13—14 Sept. 1869 in caus'a limbéi, care suna asia:

„Considerandu, ca datori'a principala a fiacaru cetatianu onestu este a observa strinsu legile sanctionate;

Considerandu, ca in comitatulu acesta cu 114.000 de locuitori romanii facu un'a majoritate de 92.000, prin urmare asia de insemnata, catu colórea esterióra romana a acestui comitatu nu se póte ignora, fara o vatamare grea a caracterului, onórei si intereselor nationali ale locuitoriloru romani, propunu:

cá onoratulu comitetu comitatensu se decida:

1. Cá tóte reprezentatiunile, si relatiunile din sinulu comitetului se se sustérna inaltulu reg. ministeriu si in limb'a romana.

2. Cá oficiolatul si judii procesuali, precum sedri'a comitatensa si judecatoriile singularie facia cu partitele se observeze in afacerile oficiósestrinsu legile sustatatórie. — (Se intielege, ca numai pana candu se voru indrepta mai conformu cu dorintiele poporului romanu. r. —)

Propunerea d. G. Manu se póte privi de o copia inocenta, blanda si ascultatória, care are de scopu a face atenti pre adoratori, si creatorii art. XLIV adusu pentru egal'a indreptatire nationala? se revereze productulu maniloru sale, se nu lu desconsidereze ei, si se nu lu urgisésca, séu ignoreze. Acést'a propunere inse provocá o desbatere infocata, ca-ci mai multi odata cerura cuventu a se pronuncia in contra ei, — între cari s'a numeratu si v.-presiedintele dietalu S. Gajzágo. — Si între toti membrii de nationalitate maghiara singuru d. Carolu Torma comitele supremu a prevediutu acea compromisiune batjocutória, care ar' fi urmatu de siguru, déca acea propunere s'ar fi respinsu, pentru ca propunetoriulu si au sustienutuo cu tóta resolutiunea. — Spre incungiurarea a tareia urmari aflá d. comite cu cale — subtragundu cuventulu contrariloru, a enuncia primirea propunerei facute. Si a se respica intr'acolo, ca „déca vomu fi vreodata si noi (maghiarii) afara de muri, si nóue ne ar' cadé bine o asemenea incuviintiare“. Asia vedeti! Unu comite supremu maghiaru insusi recunósce, ca egalitatea nationala descantata cu gura asia mare e nulla pentru romanii, adica recunósce, ca noi suntemu scosi afara din cerculu aceleia, pentru acea din cuviintia? afla cu cale a sustiené o propunere facuta in favórea acelei legi, care e adusa fara invoierea nóstra, fiinduca maghiarii nu afla cu cale a oserba acea lege? — Fia ori si cum d. comite supremu a doveditu unu tactu si prudintia! Din contra: membrii comitetului de nationalitatea maghiara inca au doveditu din nou acea, ce amu sciutu-o noi pre bine, ca ei ar' dori esterminarea limbéi romane de pre vétra strabuna romana? — Inse fia incredintiati, ca precum gotii, huui, avari si alte popóre selbatice — calcandu acestu patrimoni romanu — au disparutu: asia vomu remané tari pre langa acea credintia: ca ap'a curge, petrele remanu! si ca limb'a romana inca va avé o viétiá eterna!!!

D. Manu a mai fostu propusu, „ca toti amplotatii, cari in afacerile oficióse facia cu partitele nu posedu limb'a acelor, fia maghiari séu romanii, se se dimisioneze din oficiu, déca pana in diumetate de anu nu si voru iususo, si intrebuintia“; — acést'a propunere inse la specialea provocare a d. d. comite supremu si-au retrasu-o pentru atuncia din motivu, ca d. comite supremu facia cu celelalte 2 puncte ale propunerei s'a purtatu cu lealitate. —

Óre in viitoriu limb'a partiteloru romane se va respecta la pertractari verbale? Ascultarea martoriloru, pertractari finale etc. mai multu? Vederomo! — Ar' fi inse de doritu, cá preotii, notarii si inteligentii romanii se capaciteze pre bietulu poporu despre drepturile limbéi proprie, cá acesta se nu -si mai faca, si se nu traga cruci la protocóle scrise in alta limba, decatu in limb'a loru materna romana, si acést'a cu atatu mai vertosu, de órece pre a rare ori se póte scrie acea, ce au disu fatentulu, déca fasunea se traduce intr'o limba straina! — Desteptative.“

In urma amu dori, déca d. Zómlén in interesulu adeverului si ar' rectifica corespondinti'a Nr. 111 din fóiea „Civile maghiara“ cu privire la propunerea d. Manu, in intielesulu descrisu! —

Titus.

Camp'i'a Transilvanii 8 Oct.

Cum stam u?

Nu s'a simtitu nici odatu o urgentia mai mare decatu astadi de a lucra cu puteri unite pentru interesele nationali si confesionali in tóta directiunea;

dar' unde suntu marii luptatori ai drepturiloru nationali? Acestia unii se paru a fi retrasi, nu dicu in neactivitate, dara retrasi dela lupt'a cea adeverata, pe care suntu chiamati a o purta toti acei barbati romani, cari traiescu in convingerea si speranti'a unui viitoriu mai ferice.

Se mi fia permisu amu esprime dorinti'a, de a vedé catu mai curenda pe toti barbati nostri uninduse toti de tóte partile in lupta aici la vatra prin comisiuni si pe calea diurnalistica in foculariulu celu probatu alu nostru in „Gaz. Trans.“, aparandu prin sciintiele si esperientiele loru drepturile nóstre nationali toti din tóte anghiurile.

Legióne suntu astadi nemultumirile nóstre! Si dorintiele numai eucitabile!

Umilirea ne vine fara de crutiare din multe parti, vatamarea dignitatii de omu si cetatianu, din di in di ne face a simti totu mai multu.

Viéti'a nóstra politica nationala este unu ce durerosu, cari -ti destepta cele mai vii suferintie, ea este unu sclavajiu pentru barbati nostri, si candu suferintiele loru suntu mai mari si mai violinte, atunci chiaru si pastorii sufletesci vinu ai esclude dela participarea sinodului, la care au se se tracteze cele mai mari si mai sante interese*). Tóte confesiunile, chiaru si némulu jidovescu, te au intrecutu pe tine romane ardelene, care ai primitu cele patru puncte si nemicu mai multu.

Caus'a e grava, e dejositória pentru voi barbati romani, ból'a e grea si i trebuie o cura radicala.

Sperandu inse, ca totu romanulu adeveratu va cunósce medicin'a puternica a acelei bóle, imi ieau franchetia a dice, cá déca ss. nostri parinti voru abusa cu patienti'a nóstra, atunci — vomu folosi medicin'a, pe care unu dignitariu romanu iau spus'o parintelui metropolitulu din Blasiu.

Si inca nu i destulu atata!! Trainu in timpuri grele, antagonii nostri seculari lucra neinceptatu spre distrugerea nóstra, — . . . voidu a ne lua si pucinulu, ce ne au mai remasu.

Ór'a a 11 a sunatu si noi cu o nepasare criminala asteptamu valurile, cá se spele póte pentru totudéun'a numele de romanu dupa faci'a pamentului (?).

Natiunile celelalte lucra cu o barbatia si cu o putere de feru, si lucrandu isi voru realiza scopulu, pe care deja l'au si ajunsu de diumetate. Vedi colo pe intrepidulu boemu luptanduse cá leulu in contra desnationalisarei. — Efectulu luptei lui este deja opiniunea publica, care lu sustiene si nu lu va parasi nici in viitoriu.

Nu ne place sistem'a, care ne apasá, ne dejosesce, si prin care se nascu in noi cele mai violinte simtcieminte de . . . Si ce facemu noi la tóte acestea? . . . purtamu jugulu suferintieloru, óre fara se ne plangemu? Ne supera presentulu si nu ne grabimu a ne elupta altu viitoriu! Prepunemu viéti'a ticalósa inaltei sale chiamari de a lupta pentru mai bine!

Natiunile consocie in dureri si suferintie totu lucra si ér' lucra, si tu romane abia te misci!!

Ce au scrisu prevedinti'a despre tene? — Se traiesci cá omu cá natiune de onóre, séu se pei?

Care tiai ales'o tu ardelene? Se póte se pei tu ignoratu, care ai scaldatu acestu santu pamentu cu sangele teu si alu strabuiloru toi? Se pei tu, care provini din diei, si pe care secolu întregi te au sustienutu cunoscinti'a trecutului, a gloriei si a mareloru fapte ale strabuiloru tei. Acum inse nici cunoscinti'a gloriei strabune, nici geniulu Romei nu te mai póte sustiené, déca nu-ti vei croi tu o alta sórte, trebuie inse, cá se o croiesci tu cu mintea, cu manele tale, cu braciéle tale, fiinduca fara munca nu poti spera la altu viitoriu. Munc'a te va scapa, si te va conduce la limanulu dorintiei tale.

Nu la munca ilegala te provocu pe tene inteligintia romana, nu, din contra te chiamu se te ridici la inaltinea misiunei tale. — Se luati péna in mana, se descrieti suferintiele, durerile, subjurgarea din tóte anghiurile, — esprimitive parerile, cum se scapamu de reulu ignorarei ce ne apasa;

*) Se speramu, ca nu vomu fi esclusi; chiaru pastorii sufletesci au facutu primul pasu in 11 Aug. a. tr. pentru congresulu mestecatu scl. La acestu sinodu ss. parinti voru primi inainte de tóte de basa recunoscuta de sinodulu acesta, tóte punctele din 11 Aug. si vomu intra in dorit'a conlucrarea comuna pentru binele comunu alu besericee si alu scóloru, anghir'a sperantieloru nóstre! Cine ne va respinge, acela va fi primul, care va infige pumnariulu dusmanu in viéti'a nationale romana, acela nu va fi pastoriu, ci lupu turmei sale, bolnavu de creeri, nu de anima cá noi! — R.

faceti între marginile legii, că se auda chiaru și monarchulu nostru, ba se scia chiaru Europ'a, catu de multu suferimu pe nedreptu, și în fine jurati ca sunteți demni de o alta sôrte.

Antagonii nostri tremurâ de activitatea, ta și bravurile barbatilor nostri din trecutu le însuflâ chiaru frica și totu deodată și respectu.

Spunetile dara, ca ne au cerutu abnegare, martiriu, exilarea celor mai destinsi din sinulu nostru, vieti'a chiaru și tôte le amu datu cu anim'a înfranta de durere, se nu ceara inse și subjugarea nationale! Pentru ca vatama dignitatea omului, a unei natiuni, și geniulu, care ne a inspiratu acelu simtiementu de onôre, va da putere și ajutoriu, că se scape de jugulu apasatoriu alu ignorareii, ca natiunile nu se mai pota apasâ, ignoranduse că individii. —

O femeia romana din Transilvani'a.

AUSTRO-UNGARIA. Vien'a. Mai. Sa imperatulu și regele apostolicu va pleca în 24 Octobri în calatôria la Constantinopole, Jaffa, Erusalem și Suez, de unde se va reintôrce prin Franci'a împreuna cu imperatês'a Eugeni'a și principele de corôna alu Prusiei. Alta ocaziune de cointielegeri suverane, la care se adauge, ca într'unu portu italianu se va intelni și cu regele Victoru Emanuele, se întielege, ca nu fara scopuri politice. —

— Faime preste faime se respandescu, ca reactiunea feudalistilor și principiulu federalisticu au devenitu la influentia mare. Incordarea e mare și partii constitutionale decembrista, pe di ce merge, se vede totu mai lipsita de miidulôce de aparare și acum singura se indoiesce despre durarea starei de facia. Déca în Cislaitani'a va reesi de asupra reactiunea, apoi în Translaitani'a inca nu va face multi pureci, pentruca îi vedemu ghiarele și acum d. e. și la Tofaleni. —

— În Dalmati'a în capitanatulu Cattaro a prorumpitu în primele dile ale 1. Oct. una însurectiune inversiunata din caus'a recrutareii. Ordinulu capitanului districtuale emisu în caus'a recrutareii pe la comune, că se pregatêsca consemnatiunile pentru conscrierea militaria, în restimpu de 8 dile, înfuriâ poporatiunea la resistintia, astfelu incatu s'au intemplat conflictu mari între civili și militari, și cadiara vreo 31 morti, dintre cari și unu oficieru. Regimulu îndata proclamâ starea esceptionale în Cattaro și dede ordine a se concentrâ mai multa putere armata acolo, atatu din Ragusa, catu și din alte parti, ér' dela Pol'a se au ordinatu tramitarea mai multor corabii catra Dalmati'a. Principele de Muntenegru -și a oferitu miidulocirea a mulcomi poporatiunea, inse guvernulu austriacu a respinsu orice miidulocire, dicundu, ca va restabili ordinea cu tóta energi'a. Insurgentii totu se mai opunu; cu tôte acestea conscriptiunea totu urmêza a se face și guvernulu a conceșu femeiloru și copiiloru însurectiuniloru a-si cauta refugiu în Muntenegru. Nemultimiriile trecura în desperare, și acêsta aduse resistintia la poporatiunea de susu cu atatu mai vertosu, ca ea erâ tractata mai înainte numai în puterea unu deosebitu privilegiu, fiinduca la 1814, candu luâ Austri'a în stapanire Dalmati'a, nu putu face acêsta de tunurile bocheziloru, decatu cu concessiuni. Bochezii pana la 1854 nu plateau contributiune, nici dâ vreunu fetioru în armata séu marina. Legea de armare inse estinse obligatiunea militaria în aparatul'a tieriei preste totu. Poporulu dar' în consciintia de drepturile sale esceptionale facu adunari sgomotose, în cari jurara resistintia la introducerea armareii generale și sustienerea libertatiloru avute cu arm'a în mana, și în 23 Sept. începusera resistintiele. Se crede, ca consululu rusescu din Ragusa inca ar' fi în jocu și elu se afla acuma în Cetine. —

În Bucovin'a diet'a mai amanâ pertractarea causei limbelor și se ieau înainte alte proiecte. — Credemu inse, ca nu se va da uitareii asia lesne dinaintea resolutei vointie a propunetiloru. —

SOCIETATEA ACADEMICA ROMANA.

Siedintia publica din 14 Sept. 1869.

(Urmare.)

„În Moldavi'a se însemnamu pre metropolitulu Iacobu II. Stamate, ardelênu de nascere, care împreuna cu logofetulu seu Gligorasu, se ocupâ cu chronologi'a Domnilor și a metropolitilor Moldaviei; combatea sistem'a cea tempitôria a greciloru din scôlele dela Iasi, și staruieâ pentru invetiarea limbii latine „trebitôrrie și spre îndreptarea și împodobirea limbii moldovenesci.“

„Amphilochu episcopulu de Hontinu, care pre

la 1795 scriea despre originea romana a palmei domnesci din Moldavi'a.

„Metropolitulu Beniaminu, urmatoriulu lui Iacobu, contimporanulu lui Vulcanu, mecenatu că și acest'a alu literelor romane; multime de carti bisericesci și altele se tiparira sub densulu.

„Neputendui numera pe toti, se încheiamu cu vorniculu Beldinanu, care în Tragedi'a sa resume gemetulu inabusitu de unu seculu alu romaniloru din Moldavi'a.

„Barbati cari se se ocupe mai cu de adinsulu cu originea și istori'a romaniloru, scôl'a grecêsca nu putea se produca. De aici vine, ca pravil'a lui Matheiu Basarabu erâ mai cunoscuta ardeleniloru, decatu munteniloru, și ca, pe candu Blasianii posedea catra finea seculului trecut, afara de Mironu Costinu și alti cronicari, pana și croniculu lui Cantemiru, Iasianii de abia lu cunoscura pe la 1835, candu apoi lu și tiparira dupa manuscriptulu din Petroburgu.

„Dintre grecii stabiliti în tiêra, inca de abia aflamu vr'o trei-patru insi, că fratii Tunusli, Philippid, Photino, ocupanduse cu istori'a tieriei.

„Astfelu, istori'a și statistic'a romana ajunsera pe manile unor nemti, sasi, unguri, că Sulzer, Raichevich, Gebhardi, Engel, Wolf și altii.

„Se amintimu și doui-trei meso-romani din acêsta epoca, patrioti invetiati, că protopopulu din Moscopoli Theodor Cavallioti; Const. Hagdi Cehani, toti din Moscopoli; apoi Danielu, autorulu unu dictionariu greco-modernu, meso-romanu, bulgaru și albanesu, tiparitu în Vien'a la 1802; Dr. Rosa, autorulu cercetariloru despre romanii de dincolo de Dunare; Boiagi s. a.

„Êta dara în acêsta mare epoca romani însemnati în tôte partile Daciei lui Traianu și a lui Aurelianu.

„Lucru demnu de însemnatu, romanii cei mai asupriti, cei de sub jugulu ungurescu în Transilvani'a și Banatu, și cei de sub urgisitulu depotismu alu ierarchiei grecesci în Macedoni'a, au produsu literatii cei mai ilustru.

Acesti romani luminati au atinsu tôte ideele romanismului. Pe la 1795 se formase în Transilvani'a pana și planulu întemeiarei unei societati filosofesci a némului romanescu. Asta societate avea se se ocupe cu tôte sciintiele, și în deosebi cu istori'a romaniloru din Principate: ea se pusesse în relatiune directa cu Bucuresci.

„Asia dara nici onôrea ideeii unei societati literarie a toti romanii, nu ni o lasara nôue, acesti mari literati și de parte vedietori romani dela finea seculului trecut. Ide'a a fostu mare, dara inimicii progresului romanu destulu de tari spre a o sugrumâ îndata în nascerea sa. Se fimu noi mai ferici!

„A face biografi'a atatoru romani nemuritori, ar' fi o lucrare demna de dvôstra, dara prea grea pentru mine, și prea intinsa pentru solemnitatea de astadi.

„Amu alesu unulu din toti, a carui vieti'a mi s'a parutu mai instructiva, și ale carui lucrari resumu ideele nu numai ale celoralti romani de atunci, dara pota dice ale romanismului pentru totu dêun'a.

„Dati-mi voia a vorbi de vieti'a și ideele lui George Sincaiu,

„Unu scurtu extractu dintr'unu studiu mai lungu.“

II.

Oratorulu face biografi'a lui Sincaiu dupa documente pucinu séu de locu cunoscute. Elu urmaresce vicisitudinile vietiei lui din ani în anu.

Arêta, ca Sincaiu s'a nascutu dintr'o vechia familia nobile din tiêra Fagarasiului, în satulu Samsiudu în Transilvani'a, séu la 1754, anulu întemeiarei scôleloru din Blasiu, séu la 1753, chiaru cu o suta de ani înainte de publicarea croniceii sale. Cum si-a începutu și urmatu invetiaturele, mai antaiu în cas'a parintêsca și la Ariani, apoi la reformati, apoi la iesuitii din Clusiu și la piaristii din Bistriti'a. În etate de 20 ani intra în monastirea dela Blasiu, fû numitu profesorulu, și pucinu dupa acêsta tramisu la Rom'a în colegiulu de propagand'a. Aici ajunse a fi numitu cnstode alu bibliotecii acestui colegiu. Aici puse fundamentulu studiiloru sale istorice.

La 1779 se întôrse la Vien'a, unde în anulu urmatoriu publica prim'a gramatica daco-romana, și acêst'a cu litere latine; studie legile, cerceta bibliotecile, și facu cunoscintia cu cei mai însemnati istorici ai timpului.

La 1782 fû numitu directorulu alu scôleloru romane din Transilvani'a. Publica carti scolastice. Doispredece ani lucra Sincaiu că directorulu — pro

linguae et gentis honore. 300 scôle romane înfintia.

La 1784 se lasa de calugario. Popa nu se facu nici odata, „că celu ce cunosccea naravurile popesci.“

Într'acea cu începutulu anului 1790, Iosifu II. e constrinsu a revocâ reformele mari ce introdusesse, și preste pucinu môre marele imperatu, „sub care, dice Sincaiu, înflorindu multu putea.“

De aici înainte începu persecutiunile asupra lui Sincaiu.

D. Papiu dice:

„Pe candu revolutiunea cea mare, la apusu, resturnâ sistem'a milenaria a trecutului și proclamâ principiile libertatii și egalitatii omenesci, în Austri'a și mai alesu în Ungari'a și Transilvani'a, dupa môrtea lui Iosifu, reformele lui cele cadiute provocasera o reactiune încordata, aristocratica și feudale. Ungurii, natiune aristocratica, care în nici unu casu nu putea se simpatize cu o revolutiune democratica, cerea cu inversiunare restabilirea constitutiunii lor feudale, ce erâ se o sfarme de totu Iosifu imperatu. În tóta Ungari'a și Transilvani'a nu se ivi între unguri unu singuru apostolu alu dreptului egal, dice unguru Kóváry. Revolutiunea franceza, constata acestu unguru, nu gasi simpatii decatu la romanii Transilvaniei. Acestia petrunsi de principiile lui Iosifu și ale revolutiunii, se presenta la an. 1791 înainte imperatului și a dietei din Clusiu, cu acelu faimosu și pururea neuitatu actu alu natiunii romane, prin care pretindu restabilirea romaniloru, vechiloru coloni ai lui Traianu, în usulu tuturor drepturiloru nationali, de o potrive cu celealte natiuni ale tieriei, invocandu, ei singuri în resaritulu Europei, drepturile omului și ale cetatiênului: pura et simplicia tum hominis tum civis jura.“

„Ungurii și nemtii, cu puteri unite și cu violentia respinsera aceste cereri.“

„Eder istoriculu se insarcina a le criticâ și combate.“

„Sincaiu respunse prin o anticritica energica, care nu o putu tipari.“

„Reactiunea ungurêsca ce urmâ dupa môrtea lui Iosifu, nu putea se nu lovêsca și pe Sincaiu.“

„Inimicii scôleloru nationali și ai lui devenira diu ce în ce mai cutezatori. Ei nascocira asupra'i lucruri grave ce putea se lu pèrdia, acusanu-lu de principia resturnatôrie, de turburatoriulu alu ordinii publice.“

Aici oratorulu arêta cum Sincaiu fû datu în judecata și Arestatu în Aiudu, și cum fû scosu din postululu de directorulu alu scôleloru. Dara preste pucinu fû eliberatu, neputenduse nimicu prob'a în contra lui.

„Parasitu de stéu'a sa (dice d. Papiu), Sincaiu, celu care adunase atate cunoscintie spre a fi folositoriu romaniloru, se vediu de odata constrinsu de a parasi pe ai sei, și a cultivâ pe straini cu mintea sa „Colere ingenio rura aliena meo“. Elu se retrase la comitele Danielu Vass din Tiag'a. Siése ani de dile petrecu în curtea acestui magnatu, că invetiatoriu alu copiiloru și economu în mosiile lui.“

„Cu tôte aceste opusetiuni, istori'a daco-romana ce începuse a culege cu atatu zelulu și ostentela și cu atatea priveghii, nici odata nu putea se o dè uitareii, nici că directorulu de scôle, nici că instructorulu de copii, nici că inspectorulu de bunuri. Elu aduna neîncetatu și cu tóta ocaziunea din bibliotecii și archive, publice și private, cercetâ pana și documentele particulariloru nobili și tierani.“

„Pe la 1803, Sincaiu, terminandu crescerea filorulu comitelui Vass, -și luâ diu'a buna și pleca pe la Oradea mare în tiêra ungrêsca la Bud'a, spre a consacrá, de aici înainte, numai studiulu istoriei daco-romane.

D. Papiu arêta aici, cum Sincaiu fû primitu de catra invetiatiiloru din Oradea mare, în sinulu caror'a petrecu trei luni de dile. Cum ajungundu la Bud'a, unde se stabili că „diortositoriu de carti“ se puse în relatiune cu celebrii istorici ai Ungariei de atunci.

La 1804 publica o epistola despre modulu scrierii limbii romane cu litere latine.

La 1805 scôse alta editiune de elementele limbii daco-romane dela 1780.

La 1807 tiparesce istori'a romaniloru.

„În fine, dice d. Papiu, la 1808, încuragiatu de episcopulu Vulcanu, Sincaiu se apuca a dá la lumina cronic'a romaniloru, la finea calindariului de Bud'a pe acestu anu.“

„Cronic'a erâ se urmeze înainte și în calindarele aniloru viitori. Dara împregiurarile nui fura favorabili. Caus'a principiala se vede a fi fostu censur'a. Destulu, ca fara a se sci cu deamenun-

tulu cum si in ce chipu, in anulu urmatoriu 1809, nu numai tiparirea croniceii nu se urma, dara Sincaiu insusi nu se mai afla in Bud'a."

"Pe acestu timpu, P. Maioru, prigonitu de episcopulu Bobu, se asiedia in Bud'a cá revisoru alu cartiloru."

"Éra pe Sincaiu in anulu 1809 lu gasimu retrasu in Sinea, satu alu comitatului Abauj la nordulu Ungariei, la iubittii sei elevi comittii Vass, lucrandu cu asiduitate la cronic'a sa."

"Doi ani de dile lucra Sincaiu la cronica in curtea acestoru magnati. Aici avea de gandu se petréca pana ce -si va terminá oper'a. Elu serie cu multa amaratiune asupra óre carorurumani, cari „mai vré l'ar mortu decatu se seria unele cá acestea.“ Elu scurtéza adesu lucrarea sa cea romanesca, grabinduse a o traduce pe latinia, sperandu, ca in asta limba mai usioru va scapá de censura."

Pe la 1811 lucrá in curtea episcopului Vulcanu.

"Éra in anulu 1812, dice d. Papiu, pe candu P. Maioru, care urmase lui Sincaiu in revisoratu, publicá istoria sa pentru inceputulu romaniloru, in care citéza la unu locu pe preainvetiatulu, ci nenorocitu Georgie Sincaiu, nici lu mai pomenesce vreodata, — intelnimu pe Sincaiu in Transilvani'a, venindu din Ungari'a dela Vulcanu, pe diosu, cu toiagulu in mana, cu desagii in spatei, in cari purtá cronic'a sa, tesaurulu neperitoriu alu ginteii romane."

"Acum urméza adeveratele fatalitati ale marelui barbatu. Nici elu nici altii nu le au mai descrisu. Numai traditiunea contimpuraniloru, vaga si trista, ni le mai pastrá. Unulu din acesti contimporani l'a vediutu in vér'a anului 1812. Elu veniea, dice, dela Alb'a Iulia unde -si dusesse cronica la censura, si se abatú pe la Blasiu, unde servise atat'a timpu in frontea scóleloru romane. Dóue dile statú Sincaiu in Blasiu. Intr'o séra pe la cina merse in refectoriulu seminuriului. Aici unu canonicu, care cunóscea pe Sincaiu de mai inainte, in fiinti'a de facia a mai multoru canonici, cari de asemenea toti lu cunóscea, candu intra Sincaiu in salonu cu nisce pasi maretii dupa datin'a sa, lu intempina cu acésta intrebare: Unde habemus fortunam? (De unde avemu norocire?). Éra elu socotindu pe semne, ca acestia se faciaria a nu lu cunósce, zimbindu i respunse repede, scurtudara apasatu: De terra (de pe pamentu); si cu indrasnea a i obicinuita incepú a intrá in vorba cu toti. Clericii érá asiediati cu totii in giurulu meseloru la cina, dara uitandu, ca mancarea diacea inaintele, privirile loru ale tuturoru érá atientate asupra barbatului (acum strainu intre ai sei), care de si se osebiea prin seracia imbracamintei de cei impodobiti cu brene rosie, cu atatu stralucea mai multu prin discursurile sale pline de sciintia; atentiunea tuturoru era atrasa asupra-i, si toti se implura de respectu catra densulu. La tóte coltiurele, intre preoti si clerici, nu audiai decatu: Acest'a e Sincaiu! Oh! ce barbatu! Toti doriea a'lu vedea si audi mai de aprópe; elu i preveni pe toti. Intorcunduse catra clerici dise: Cu betranii vorbii, acum se vorbescu si cu odraslele romaniloru; luá in siru pe toti, si unulu nu remase cu care se nu fi graitu; in fine i lasa cu aceste cuvinte: Pui de romani, purtative bine si nu uitati si pe Sincaiu! In alta di esindu clericii dupa datina, la plimbare, intempinara pe Sincaiu afara de orasiulu Blasiulu inaintea ospetariei episcopesci de langa Ternav'a, siendiundu afara la umbra, cá se-si imputerésca corpulu pentru calatória. Aici (dice martorulu nostru) noi clerici lu incongiuraramu cá oile pe pecurariu. Aici vediui la pitiórele lui nisce desagi plini de chartii: érá averea némului romanescu, cronic'a lui, inghesuita in acei desagi la unu locu cu tóta seracia autorului romanu celui mai avutu in sciintia. Aici multe ne spuse Sincaiu. Eu lu intrebaiu: „Pentru ce porti atat'a sarcina in spate?“ „Acest'a e fetulu meu, in care voiu fi glorificatu dupa mórte; nu mi-a fostu rusine a'lu face, pentru ce se-mi fia rusine a'lu purtá“ — i fú respunsulu."

"Scopulu pentru care venise Sincaiu in Transilvani'a, nu si lu ajunse. Se dice, ca dupa ce supuse la censura compunerea latina a croniceii, censorulu unguru -si ar' fi datu parerea cu urmatóriele cuvinte: Opus igne, author patibulo dignus. (Cartea e demna de focu, autorulu de furci)."

"Plinu de mahnire pléca Sincaiu din Transilvani'a, pe diosu, dupa datin'a sa, cu toiagulu in mana, cu desagii in spate, la Oradea mare in Ungari'a, la episcopulu Vulcanu."

Pe la 1814, inca mai vediura betranii pe Sincaiu in Transilvani'a. Atunci vorbea contra fat'a.

"De aici inainte Sincaiu se face neveditu. Contimporanii i perdu urm'a de totu."

Pana, suntu acum abia trei ani de dile, nu se sciea nici loculu nici timpulu mortii marelui romanu."

"In fine, la 1866 se descoperi, ca Sincaiu, parasitu de ai sei, se retrase la generosii si iubittii sei elevi, comittii Vass, in Sinea, unde, apesatu de atatea fatalitati, espira in 2 Novembre 1816, in etate de 62 séu 63 de ani."

D. Papiu ne descrie acum trasurile fisice si morale ale lui Sincaiu, intr'unu modu care, in lips'a in care ne aflamu de unu portretu alu acestui nemuritoriu romanu, ar' puté servi penelului maiestru alu unui pictoru.

Dice apoi:

"Asemeni calitati, atat'a superioritate si sciintia de sine, apoi curagiulu si inflexibilitatea principiiloru sale, intr'o epoca si intr'unu cercu inferioré si crescerei si sciintiei si ideelor sale, nu putea se nu i creeze o multime de inimici putinti, cari lu gonira tóta viéti'a." (Va urmá.)

Cronica esterna.

In. Sa Domnitoriulu Romaniloru fú invitatu de imperatulu Napoleonu la unu dejunu stralucitu in St. Cloud, cu care ocaziune insocitu de agentulu Romaniei si de ministrulu Boierescu si suita presentá cu acésta ocaziune pe ministrulu, care se reintórse din misiunea avuta la Londonu pentru a felicita pe regina. Servitiale de onóre ale M. S. si ale principelui imperialu inaltiaru splendórea primirei óspelui. In finea dejunului M. S. imperatulu dede in persóna Domnitoriului Romaniloru marele cordonu alu legiunei de onóre. Dupa acésta coboranduse in parcu, convorbi cu imperatulu mai multu de una óra. Reintorcunduse in palatu imperatulu vorbi si cu suit'a In. Sale si in fine Domnitoriulu Carolu luandu-si diu'a buna dela imperatulu si dela principele imperiale, fú petrecutu de toti demnitarii, ce erau de facia, pana la echipagiulu. Primirea cea cordiale, cu care se distinsé Domnitoriulu Romaniloru e unu gagiulu pentru toti romanii, cumca nóue legaminte si simpatii între Romani'a si Franci'a voru face a prospera viitoriulu romaniloru.

Diurnalele franc. scriu in sensu favoritoriu despre acésta calatória si anume „Mem. Dipl.“ scrie, ca primirea principelui de catra imperatorii Rusiei, Austriei si alu Franciei e unu pretiosu gagiulu, ca puterile garante voru concurge puternicu pentru pacuít'a consolidare a Romaniei si voru favorá revindicarea autonomiei ei garantata prin tractate. Se mai scrie, ca imperatulu francesu a apromisu In. Sale principelui Romaniei, ca va tractá deadreptulu cu Romani'a pentru abrogarea capitulatiuniloru si a jurisdictiunei consularie. Acésta visita a aruncatu lumin'a dorita preste tóte relele si metechnele, prin cari se impedecá Romani'a atata in demersulu progresului ei.

Acum cetimu in diurnalele dela Pest'a, ca la reintórcere va mané Domnitoriulu mai multu timpu in Pest'a, cu care ocaziune i va face si Andrassy onorile de primire; si ca principele voiesce a sustiené cele mai bune relatii cu vecinii. Numai vecinii se dè mai inainte alte dovadi prin fapta despre amicitia si incredere.

— Dela Cónstantinopole se serie, ca imperatés'a Franciei ajungundu in capital'a Turciei, fú primita cu cea mai mare splendóre si cu iluminatiunea capitalei, séra. —

In Franci'a domina o miscare continua intre reuniuni si guvernulu s'a decisu a impedeca disordinile dintre reuniuni, cari compromitu securitatea publica. — Victoru Hugo dechiara catra amici, ca elu desapróba pentru acuma incercarile semnalitate pe 26 Oct. si nu va lua parte la ele, ér' candu va sosi timpulu va pasi si elu in frunte. —

Ispania e inercucisata de insurgenti. In Cataloni'a, Aragoni'a, Valenti'a insurgenti casu-nara lupte si trupele guvernului le opunu cea mai decisa resistintia, incatu insurgenti ceru capitulare

si incepu a se supune, cu tóte, ca guvernulu nu vre a sei de conditiuni. —

Mai nou. P. Somsich, repr. conservativismului, pres. camerei din Pest'a, e numitu ministru de interne in loculu lui Wenkheim, dupa tel. din Vien'a in „Alb.“. Camer'a s'a deschisu in 16, propunenduse agendele si bugetulu. Romanii abia se afla 3—4. —

— Congresulu rom. catoliciloru e finitu. Legea electorale buna rea, cum e, s'a defiptu si rom. cat. inca voru avé congresu mesteccatu. Provinci'a romana gr. cat. se pasiesca acum pe pitiórele sale in poterea coordinatiunei. Prima-tele respunse lui Pap-Szilágyi in congresu, ca nu se potu lasa modificari in voia episcopiloru in caus'a cercurilor de alegere; pentruca metrop. de Alb'a Iulia a dechiaratu, ca elu cu gr. cat. din Transilvani'a (nu cu toti din tóta provinci'a romana gr. cat.?) nu voiesce a face parte in congresulu din Pest'a; ma au si cerutu dela ministeriu concesiune pentru a tiené congresu deosebitu. Interpelamu pe romanii uniti din Ungari'a, in ce colaci maghiaresci s'au indulcitu ei intru atata, de se taia de catra provinci'a besericésca romana?! Ér' déca nu, ce disolatiune trista se infaciosiaza in obiectulu organizarii intregéi provincie in solidum? Cine se opune si cu ce scopu? Redde rationem! — —

Nr. 52

1—3

Edictu.

Stefanu Serbanu legiuitu u barbatu alu Mariei Padureanu din S. Ujlaeu gr. cat. cu necredint'a parasandu-si de 15 ani, soci'a sa, prin aceste se citéza, cá in terminu de unu anu si una di se se presenteze la acestu tribunalu matrimoniale, ca ci la din contra si fara de deusulu se va proceda in cauza, in sensulu legiloru si alu canónelor.

Din sesiunea trib. matrimoniale, tienuta in Gherla la 8 Maiu 1869. —

Concursu.

Amesuratu concludului adunarei generale a Asociatiunei trans. pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu din estu anu, si decisiunei comitetului subecrisu din siedinti'a de astadi, se deschide prin acésta concursu la urmatóricile stipendie respective ajutórie:

1. Unu stipendiu de 300 fl. v. a. pentru unu tehnicu (usuatu pana acum de Dionisú Radesiu, carele pana acum n'au satisfacutu conditiunei de a se legiimá la comitetu despre progresulu in studii pentru anulu scol. 1868/9).

2. Unu stipendiu vacantu de 50 fl. v. a. pentru unu studentu din scóla reale.

3. Unu ajutoriu de 50 fl. v. a. pentru unu sodalu, carele au ajunsu a se face maiestru, si

4. Dóue ajutórie de cate 25 fl. v. a. pentru doi invetiacei de meseria, cari au ajunsu a se face sodati.

Terminulu concursului ce este a se adresá catra comitetu, se defige pre 25 Octobre a. e. st. n.

Concurentii la stipendiulu 1 si 2 au de a produce:

- Testimoniu de botezu.
- Testimoniu scolasticu de pre an. 1869/9, si
- Testimoniu de seracia.

Concurentii la ajutoriulu sub 3 se se legitimeze, pre langa atestatu de botezu, cu atestatu demnu de credintia despre invetiarea respectivei meserii asia, cá se o purte de sine precum si despre concesiunea la aceea.

Éra dela concurentii la ajutóricile sub 4 pre langa atestatu de botezu, se cere adevierintia dela maiestrulu respectivu despre desteritatea in meseria cu carea s'au ocupatu, si despre harnicia de a se face sodalu.

Totu deodata se aduce la cunoscintia celorlalti ai Asociatiunei nóstre, si adica:

Ioane Marcusi, Petru Prodanu, Stefanu Chirila, Nicolau Calefariu si Lazaru Bosioroganu, cari au documentatu deja progresulu anului scol. trecut in studii, dupa care au meritatu a fi sustienuti in usuarea stipendieloru si pre anulu acest'a scol. 1869/70, cá pana in 25 Oct. a. e. se documenteze la comitetu immatricularea loru la respectivele institute, pentru ca la din contra stipendiele se voru privi cá devenite vacante.

S. biu in 6/18 Sept. 1869.

Comitetulu Asociatiunei trans. pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

3—3

CURSURILE

ia bursa in 19 Oct. 1869 sta asia:

Galbini imperatesci — — 5 fl. 85 1/2 cr. v. a.
Augsburg — — — 120 „ 35 „ „